

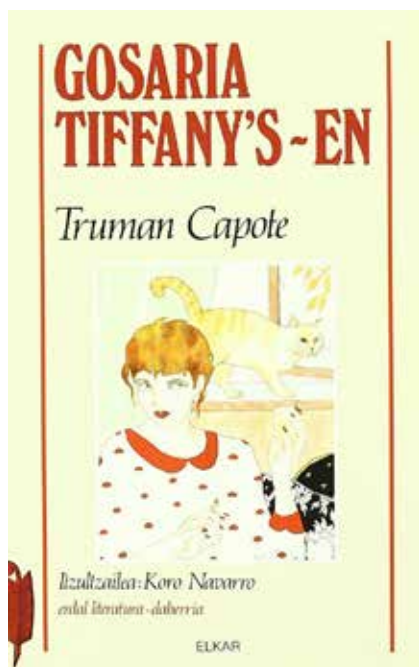
LIBURUTEGIA
TERTULIAK
EUSKARAZ 2021

Gosaria Tiffany's-en

DOSIERRA

Truman Capote

TERTULIA

2021/03/25

18:30 - 20:00

Gorka Arrese
dinamizatzailea

Biografia eta Sariak

Truman Capote XX. mendeko idazle eta kazetari ospetsu bat izan zen, bereziki literarioki bere ez-fikziozko kontakizunengatik nabarmendu zena, narratiba klasiko bikaina eta kazetaritza kronika uztartzen zituen.

Odol hotzean egindako bere lana da horren adierazgarririk onena, bertan, hirugarren pertsonan, Kansasko herri txiki batean familia oso baten hilketa makabro bat kontatzen da. Truman Streckfus Persons New Orleansen jaio zen 1924ko irailaren 30ean.

Bere haurtzaroa isolamendu sentimenduak markatu zuen, eta honek, neurri handi batean, idazle bezala zuen etorkizun profesionala eragin zuen, une hartan Trumanek, idazketa, ezarritako isolamendu horretatik zerbait deskonprimitzeko erabili baitzuen.

17 urterekin, *The New Yorker* aldizkarian hasi zen lanean, baina, ahal izan zuenean, lana utzi eta bere istorioak idatzi zituen, **Miriam** kasu, ostrazismotik aterako zuen kontakizuna, eta **O 'Henry Saria** irabazteaz gain, publikoaren eta kritikaren alde egingo zuen. Baina bere prosa bikainaz gain, Capote, bere portaera bitxiak eta sexu kontuetan modu irekian agertzeagatik nabarmentzen zen.

Are gehiago, gaia hilezkor geratuko zen bere lehen eleberrian: **Other Voices, Other Rooms**.

1966an, bere gailur lana argitaratu zuen, goian aipatutakoa, **Odol hotzean**, Kansasko familia baten aurkako krimen izugarriaren xehetasunak kontatzen zituen.

Bi gaizkilek bat-batean kendutako amets amerikar betearen baldintzak betetzen zituen familia tipo baten gaiak berez pizten zuen erakarpenaz gain, Capoteren eleberria mugari izan zen literatura eta kazetaritza uztartzeko proposamen berritzaileagatik.

AEBetako Kazetaritza Berriaren lehen aurrekarizat ere hartzen da, non kazetaritza ikerketak berritasun eta garrantzia hartzen duen.

Bere beste lan aipagarri bat 1958an argitaratutako **Gosaria Tiffany's-en** da.

Azpimarratzekoa da, lortutako oihartzunagatik, biak egokitu zituela zazpigarren arteak. Arlo pertsonalean, arestian esan dugun bezala, Capotek leku nabarmena izan zuen New Yorkeko aristokrazian, bereziki hirurogeiko hamarkadan.

Gero, bere gehiegikeriek eta menpekotasunek suntsitu egingo zuten eta adiskideengandik urrundu ere egingo zuten, horietako asko haserretu egingo ziren Capotek bere liburu autobiografiko batzuetan egin zituen argitalpen intimoengatik.

1984ko abuztuaren 25ean, 59 urte zituela, Los Angelesen hil zen gaindosiaren ondorioz.

<https://www.quien.net/truman-capote.php>

Gosaria Tiffany's-en, klasiko txiki bat

Eleberrri xumea, minimalista, Hollyn giltzapetua eta emakume barregarri eta arinaren sentsualitatea

Truman Capote (1924-1984) XX. mendeko idazle estatubatuarrik onenetakoa da. Argia, urratzailea, sakona, eta inork ez bezala erretratatu zuen bere garaiko gizarte iparramerikarra.

“Odol hotzean” izeneko eleberrri handiaren egilea da. Obra hau kazetaritza generoko nobelaren aitzindaria da, mundu guztiak irakurri beharko lukeena, baina baita ‘Other Voices, Other Rooms, ‘Answered Prayers: The Unfinished Novel’ edo ‘Kameleioentzako musika’ bezalako kontakizun zoragarrien egilea ere. Gosaria Tiffany's-en eleberrri laburra da, 1958an argitaratua. Bere bertsio zinematografikoa baino garratzagoa eta gogorragoa da.

‘Gosaria Tiffany ‘s-en’ argitaratu zuenean, Capotek ospea eta aberastasuna lortuta zituen jada, Manhattango goi mailako gizartearekin elkarlanean aritu zen eta jenio errebeldearen irudia eraiki zuten. “Mozkorra naiz, drogazalea naiz, homosexuala naiz, jenioa naiz”. Baina, Gerardo Moncadak dioen bezala, lan honek kontalari fidagarri be

Gosaria...

zala sendotu zuen, prosa bero baina azkar baten jabe bezala, atmosfera eta dentsitate psikologikoko pertsonaien sortzaile eraginkor bezala itxuraz friboloak edo konbentzionalak izan arren.

Capote Ameriketako Estatu Batuetako Hegoaldeko eskola neorromantikoko idazle nagusietako bat izan zen. 'Gosaria Tiffany 's-en' lanarekin Capotek Hegoaldeko ipuina utzi zuen eleberri gozo xarmagarri bat sortzeko. Norman Mailerrek, Capoterekin zituen liskarrak gorabehera, 'Gosaria Tiffany' s-en 'klasiko txiki bat zela esan zuen.

Capote da pertsonaia. Holly Truman bat da, eta bere errebeldian, igoera azkar bat lortzeko premian, badirudi ez diola axola baliabideei. Bi izaki makiaveliko dira. Biak eder-eder doaz bizitzaren pasarelatik, eta inguruko zurrumurrua auskultatzen dute. Truman Capotek "Answered Prayers" liburuan zioenez, "Gauza bat egia izateak ez du esan nahi sinesgarria denik, ez bizitzan, ez artean". Esaldi ikoniko hau, bere dimentsio osoan, Hollyri egokitzen zaio, idazlearen 'Gosaria Tiffany' s-en' eta alter ego femeninoaren pertsonaia protagonistari.

Capoteren pertsonaia handienetako bat: Holly neska gazte eta limurtzailea.

'Gosaria Tiffany 's-en' eleberri xumea da, minimalista, Hollyn giltzapetua eta emakume xeble eta arina izatearen sentsualitatea. Denek maite dute, baina denek gorpuzten dituzte harropuz eta artifizialaren lentexa faltsuetan gailentzen den gizartearen mugak ere. Capote hitz zuzenaren artista da, irudi saihestezinarena, zehatza. Margolan bat margotzen digu, ezagutzen dituen koloreekin, Holly erakutsiz iraganik ez duen eta gogoratu nahi ez duen neska gazte gisa. Holly presente dago, jaberik gabe, denekin kuxkuxean eta zeharka begiratzen die Ipar Amerikako eredu berezigarrian bizi dituzten ametsei. Hollyk liluratu eta gatibatu egiten du Capote. Liburuak glamour dibertigarria, erromantikoa, freskoa eta komikoa eta emozionala ukitzen duten egoerek apaintzen dute.

Mariano Antolin Ratok dioen bezala, 'Gosaria Tiffany 's-en' ezin da Capoteren lanik onena izan, 'Odol hotzean' bezain liburu on eta beldurgarria baitago. Baina 'Gosaria Tiffany 's-en' 90 orrialde eskaseko eleberri laburrak bere unerik samur, dibertigarri eta, batez ere, Capoteren pertsonaia handienetako bat biltzen du: Holly neska gazte eta limurtzailea.

Bere festa absurduen historiak, lagun interesgarri eta azalekoenak, behin irakurrita, inoiz ahazten ez den kutsu musikala hartzen du. Bere ibilerak kantu triste eta itogarri moduko bat dira batzuetan, barregarria eta barregarria besteetan algarak eragin arte. Inoiz ez solemnea, une oro dibertitzeko prest, Holly hain aura hauskorrez inguratua agertzen da, esaldi bakoitzera apurtzeko zorian dagoela ematen duela. Oso emakume erakargarria eta mundutarra, baina ezin hurbilago.

Dotorezia eta sofistkazioa, Hollyren ezkutua munduaren aurrean.

Bere aingeru aurpegia eta bere itxurazko eskarmenturik eza gorabehera, Holly ez da, ezta hurrik eman ere, bere ekintzek izan dezaketen irismena ezagutzen ez duen beata bat. Benetakoa bezain faltsua, alaitasun osoan murgildua bezain zorigaitz konponezinean murgildua, neskaren sentiberatasuna apurka-apurka desitxuratzen ari da kontakizunean zehar, eta oso gogoz kontra, Holly eskura duen guztia egiten baitu eguzkitako betaurreko handi batzuen atzean ezkutatzeko.

Dotorezia eta sofistkazioa izango dira bere ezkutua munduaren aurrean, inork ez baitu hain ondo ezagutzen garaiko goi mailako gizarte amerikarraren arteko itxuren esanahia. Asko eztabaidatu da Holly Golightly sare horretan egiten duen itxurazko prostituzioaren berri ote duen. Izan ala ez izan, badirudi oso argi dituela bere helburuak bizitzan, nahiz eta, modu batera edo bestera, bere planak beti okertzen diren.

Truman Capotek, Playboy aldizkarian Hollyren nortasunari buruz egindako elkarrizketa batean, erantzun zuen New Yorkera iristen ziren gazte guztiengan oinarritzen zela, hirian zehar hegan zebiltzala eta, besterik gabe, egun batean mapatik desagertzen zirela arrastorik utzi gabe.

“Kameleoientzako musika” bere azken liburuaren sarreran, Capotek bere karreraren hasierari buruz idatzi zuen: “Egun batean idazten hasi nintzen, jakin gabe maisu noble baina gupidagabe bati kateatu nintzaiola bizitza osorako. Jainkoak dohain bat ematen dizunean, zigorra ere ematen dizu, eta zigorra autoflagelaziorako baino ez da”.

https://cadenaser.com/programa/2020/07/26/un_libro_una_hora/1595754008_369566.html

[Un libro una hora: Desayuno en Tiffany's (26/07/2020)] GAZTELANIATIK ITZULITA

Gosaria Tiffany's-en / Truman Capote (Koro Navarro) / Elkar, 1989

Truman Capoteren mingotsa, kontraeraren soiltasuna

Edorta Jimenez / Argia, 1989-06-11

Urlia eta here laguna harako etxalde haretan sartzen dira, bertakoak hiltzen dituzte —odol hotzean— eta alde egiten dute. Laster atxilotuko ditu poliziak, aldiz. Heriotz zigorra ezarriko diete behingoan, gero, epailearen ebazpena bete artekoan, sei urte fuze igaroko badira ere. Sei urte luzeotan sarritan hitz egingo du Truman Capotek kondena-tuekin, berbaldioen ondorioz osatuko duelarik “Odol hotzean” Best Sellerra. Zinera ere egokitu zuten erreportai-nobela hau, oraintsu Hego Euskal Herriko zenbait pantailatan berrikustea izan duguna.

Zinerako egokitu zuten, halaber, orain euskaraz ere argitaratu den “Breakfast at Tiffany’s” edo “Gosaria Tiffany’s-en”, Elkar eta Koro Navarro izanik argitaletxea eta itzultzailea, azken honek ingelesetik hara ihardun duela, argitaidariek diotena sinestuz gero behintzat. Diodan baita, sarrera luzetxoak ekarri dudala oraingoan, bai, sarritan lan bakarra hartu izaten delako obra osotat eta gainerakoak, tamalez, ezkutuan geratzen direlako, nahiz eta bigarren mailakoak ere oso duinak izan. Adituen ustez, Truman Capoteren honek bere hoberearen beste merezi du, bada.

Euskaraz ere irakurtzeko era dugun hasierako nobela honetako hariak, hala ere, ez du besteak bezain gertaera erdiragarririk josten. Ez du, dena dela, mingostasunik falta, inondik ere. Kontatzen zaiguna soila eta laua da, itxuraz. Mundu Bigarren Gudatea garatzen da Europa aldean —besteak beste—; inperioko bihotzean, N.Y.en, aurrera egiten du eguneroko bizimoduak, aldiz. Bizimodu hori zelakoa izan zen erretratatu gura izan zigun, lehen pertsona erabilia, Truman Capotek, gizonetan arrakasta itzela izaten dakien harako neska haren bidez, gudatekoek atzekaldeko teloiarena egiten dutelarik.

“Homosexuala naiz, drogaren menpekota naiz, egundokoa naiz”, halaxe aldarrikatu izan zuen inoiz Capotek berak. Hala bada, hasierako honetan bertan ikusten da, daburduko, ez diola begirune lar begiraturik idazleak “bere” gizarteari, egiten duen erretratoan, bera ikusle modura gertaerez at geratuta, esku trebeez sartzen bait du bisturia zaurietan.

Itzulpenari dagokionez, ene eritzian isilik gorde ezinekoak direnetariko batzu esango ditut, Mitxelenaren hitzak erabiliz horretan. “Esate baterako —dio Mitxelenak—, bat usuegi agertzen da, hagitx oker ez banabil, eta -a atzikia bakanegi, erdararen moduan (hemen, nota bene, erdara gaztelania da, besterik azaltzen ez denean), kontutan eduki gabe gure “artikulu” hura ez dela erdarazkoa bezain mugatzailea, lasaiago lotzen duela izen-multzoa. Horrexegatik, hain juxtu, erabiltzen dugu erdarazkoa baino aise usuago” (Euskal idazlan guztiak VI, Hizkuntzalaritzaz I, 170. orr.).

Bestalde, ez dakit nik zertan baina, euskal plurala akatzeko ahaleginetan ari zaigu aspaldion telebista, irratia, egunkari eta bestetako bat edo beste. Taldekoa bide da oraingo itzultzaile hau ere. Gurata ala gura barik egiten dutenentz, auskalo; hilketa hortxe dihardute burutzen, lekukoon isiltasunak txalotuta. Amaitzeko —eta ez da azkena hurrengo akatsa— “nolatasuna” eta “nolakotasuna” bereizteko ere gai ez bagara —ene bada!— gureak egin du, lagunok. Hala osaturiko estandarra, herikideok, onartezina zaigu askori, beste tradizio aberatsagorik ere ,bada eta, aintzat hartzekoa. Gogorra da, bai, nik hau esatea baina, euskara batua ez da “bat” hamaikatxo bider idatziz batzen, ez eta norberaren kaleko ohitura denon ekandutzat hartuz eraikitzen. Are gutxiago itzulpenak unibertsaltasuna eskatzen duen halakoetan.

<https://kritikak.armiarma.eus/?p=3261>

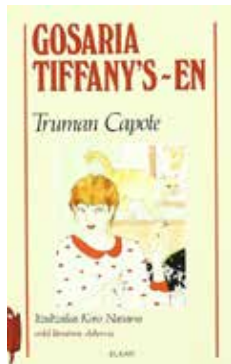

“Breakfast at Tiffany ‘s” en azken bertsioan Capotek xehe-tasunekiko duen obsesioa ikus daiteke.

Pieza enkantean jarri zen 400 mila euro baino gehiagoren truke.

Gosaria Tiffany's-en

Truman Capote

Beti erakarri izan naute bizi izan naizen lekuek, etxeek eta bere auzoneek. Adibidez, bada Ekialde Hirurogeita Hamarraren hare-harrizko etxe bat, non, gerra osteko lehen urteetan, nire New Yorkeko lehen apartamentu izan nuen. Gela bakarra zen, ganbarako altzariz josia, sofa bat eta besaulki lodiak, tren batean emandako egun beroekin lotu ohi den tertziopelo latz, gorri bitxi horretaz tapizatuak. Iztukatuak zituen hormak, eta kolorea tabakoaren listuarenaren antzekoa zen. Edonon, baita bainugelan ere, hondakin erromatarren grabatuak zeuden, denborak arrasto ilunez zipriztinduak. Lehio bakarrak su-ihespide batera ematen zuen. Hala eta guztiz, pozez betetzen zitzaidan bihotza apartamentu haren giltza sakelean sentitzen nuenean; tristea izanik ere, neurea nuen leku hura, lehenengo, eta han zeuden nire liburuak, eta arkatzez betetako poteak zorrozteko prest, behar nuen guztia, hala iruditzen zitzaidan, izan nahi nuen idazlea bihurtzeko.

Egun haietan ez zitzaidan inoiz bururatu Holli Golightlyri buruz idazterik, eta orain ere ez zitzaidan bururatuko, Joe Bellekin izan nuen elkarrizketa gertatu ez balitz, haretzek berritu bait zuen Hollyren oroitzapen osoa.

Holly Golightly hare-harrizko etxe zaharreko bizilaguna izan zen; nire azpiko apartamentuan bizi zen. Joe Belli dagokionean, taberna bat zuen Lexington Hiribideko kantoian; oraindik ere badauka. Holly eta biok hara joan ohi ginen, sei, zazpi bider egunean, ez edatera, ez beti behintzat, telefono deiak egitera baizik: zaila izaten zen gerra garaian telefona lortzea...

**Liburuaren zatia*

ESTEKA

* https://eu.wikipedia.org/wiki/Truman_Capote

* <http://www.deusto-publicaciones.es/deusto/pdfs/enseiuka/enseiuka10.pdf> (153-193 or.)

* <https://www.gaztezulo.eus/albisteak/truman-capote-kamaleoientzako-musika>